

INSON ONGINDA DINIY TASAVVURLARNING SHAKLLANISHIDA TILNING ROLI

Turaev S

Annotatsiya: Mazkur tezisda diniy tasavvurlar va ularning inson ongida shakllanishida tilning tutgan o'rni yoritiladi. Ingliz va o'zbek tillari misolida diniy atamalar, iboralar hamda ramzlarning ongdagi ma'nodosh maydonlarni shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: til, diniy tasavvurlar, ong, ramzlar, ingliz tili, o'zbek tili

Abstract; This thesis explores the role of language in shaping religious concepts within human consciousness. Through examples from English and Uzbek, it examines how religious terms, expressions, and symbols contribute to the formation of meaningful domains in the mind.

Keywords; language, religious concepts, consciousness, symbols, English, Uzbek

Аннотация; В данной тезисе рассматривается роль языка в формировании религиозных представлений в сознании человека. На примере английского и узбекского языков анализируется, как религиозные термины, выражения и символы способствуют формированию смысловых полей в сознании.

Ключевые слова; язык, религиозные представления, сознание, символы, английский язык, узбекский язык

Kirish

Diniy qarashlar insoniyat tafakkurining muhim qatlamlaridan biri bo'lib, ular jamiyat ma'naviy hayotida alohida o'rin tutadi. Diniy tasavvurlar asrlar davomida og'zaki va yozma manbalar orqali shakllanib, keng ijtimoiy ongga singib kelgan. Bu jarayonda tilning roli nihoyatda muhim bo'lib, u diniy tushunchalarni ifodalash, ramziy obrazlarni yaratish va avloddan-avlodga yetkazishda asosiy vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ingliz va o'zbek tillari diniy tasavvurlarni shakllantirishda turli madaniy kontekstlarga ega bo'lsa-da, umumiyliklar va farqlar mavjud.

Asosiy qism

Til diniy tushunchalarni belgilashda asosiy vositadir. Masalan, o'zbek tilida Qur'onga oid atamalar — 'taqvo', 'sabr', 'iman' singari tushunchalar diniy ongda asosiy ma'naviy qadriyatlarni shakllantiradi. Ingliz tilida esa 'faith', 'grace', 'salvation' kabi tushunchalar xristian diniy tasavvurlarining markazida turadi. Bu so'zlar nafaqat ma'noni ifodalaydi, balki ongda muayyan ruhiy-ma'naviy maydonni hosil qiladi.

Ramzlar diniy tafakkurning ajralmas qismi hisoblanadi. Masalan, o'zbek va islomiy an'anada 'nur' ramzi ilohiy qudrat va haqiqiylikni bildirsa, ingliz xristian an'anasida

‘cross’ xoch ramzi qutqaruv va najot g‘oyasini ifodalaydi. Bu ramzlar til orqali ongda mustahkamlanadi va diniy qarashlarning shakllanishiga bevosita ta’sir qiladi.

Shuningdek, diniy matnlar — Qur’on oyatlari yoki Injil parchalarining til vositasida ifodalanishi va tafsiri inson ongiga diniy qarashlarni chuqur singdiradi. Masalan, ingliz tilidagi ‘The Lord is my shepherd’ iborasida Xudoning rahm-shafqati metafora orqali ifodalanadi. O‘zbek tilida esa ‘Alloh sabr qiluvchilar bilan birgadir’ mazmunidagi oyatlar diniy qarashlarni til orqali ongda mustahkamlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, diniy tasavvurlarni shakllantirish jarayonida til asosiy vosita sifatida maydonga chiqadi. Til diniy tushunchalarni ifodalaydi, ramzlarni yaratadi va avlodlarga yetkazadi. Ingliz va o‘zbek tillari misolida diniy terminologiya, ramzlar va matnlarning ongga ta’siri ko‘rib chiqildi. Shunday qilib, til diniy ongni shakllantirishda nafaqat aloqa vositasi, balki ma’naviy merosni saqlovchi va rivojlantiruvchi kuch sifatida ham namoyon bo‘ladi.

Adabiyotlar

1. Asad, T. (1993). *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam*. Johns Hopkins University Press.
2. Eliade, M. (1959). *The Sacred and the Profane: The Nature of Religion*. Harcourt.
3. Duranti, A. (1997). *Linguistic Anthropology*. Cambridge University Press.
4. Smith, J. Z. (1998). *Religion, Religions, Religious*. In *Critical Terms for Religious Studies*. University of Chicago Press.
5. Taylor, C. (2007). *A Secular Age*. Harvard University Press.
6. Lincoln, B. (2006). *Holy Terrors: Thinking about Religion after September 11*. University of Chicago Press.
- 7.